

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“สตตุตตม — ผู้สูงสุดแห่งสัตว์ทั้งหลาย”

สตตุตตม อ่านตามภาษาบาลีว่า สัต - ตุต - ตะ - มะ มาจากคำว่า สัตต (สัตว์โลก) กับคำว่า อุตตม (ผู้สูงสุด) รวมกันเป็น สตตุตตม เขียนเป็นไทยได้ว่า สัตตุตตมะ เป็นคำที่มีความหมายที่ลึกซึ้งอย่างยิ่ง เพราะเป็นอีกพระนามหนึ่งของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยพระคุณของพระองค์ พระคุณของพระองค์สูงสุด ไม่มีใครเทียบได้เลย ดังนั้น ในบรรดาสัตว์โลกทั้งปวงนั้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงทรงเป็นบุคคลผู้สูงสุด ประเสริฐที่สุด ตามข้อความในมรรตวลลิตินิ อรรถกถาขุททกนิกาย พุทรวงศ์ ดังนี้

บทว่า สตตุตตโม ได้แก่ชื่อว่า สัตตุตตมะ เพราะพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้สูงสุด ล้ำเลิศ ประเสริฐสุดในสัตว์ทั้งหมด ด้วยพระคุณทั้งหลาย มีศีลเป็นต้น ของพระองค์ หรือว่าเป็นผู้สูงสุดแห่งสัตว์ทั้งหลาย จึงชื่อว่า สัตตุตตมะ

บุคคลผู้สูงสุด ประเสริฐที่สุดในบรรดาสัตว์โลกทั้งปวง ไม่มีผู้ใดเปรียบได้เลย คือพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะพระองค์ทรงตรัสรู้สิ่งที่มีจริงตรงตามความเป็นจริงโดยชอบด้วยพระองค์เอง กว่าที่พระองค์จะได้ตรัสรู้นั้น ทรงบำเพ็ญพระบารมีคุณความดีที่จะทำให้ถึงฝั่งของการดับกิเลส มาตลอดระยะเวลาสี่สงขยแสนกัปตั้งแต่เมื่อครั้งที่เป้นพระโพธิสัตว์ ซึ่งเป็นเวลานานมาก เมื่อได้ทรงตรัสรู้แล้ว ก็ทรงมีพระมหากรุณาที่จะเกื้อกูลสัตว์โลกด้วยการทรงแสดงพระธรรมให้ได้เข้าใจความจริง พระมหากรุณาคุณของพระองค์ที่มีต่อสัตว์โลก คือ ทรงแสดงพระธรรมให้สัตว์โลกได้เข้าใจตามความเป็นจริง จากที่สัตว์โลกเคยเป็นผู้มากไปด้วยกิเลสประการต่างๆ ก็สามารถที่จะขัดเกลาละคลายและดับกิเลสได้ตามลำดับขั้น ด้วยปัญญาอันเกิดจากการได้ฟังพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง การที่พระองค์ทรงแสดงความจริงของสิ่งที่มี ซึ่งเป็นธรรมให้คนอื่นได้รู้ได้เข้าใจด้วย เป้นพระคุณอันสูงสุดของพระองค์ที่มีต่อสัตว์โลก พระองค์ทรงตรัสรู้และทรงมีพระมหากรุณาแสดงความจริงให้คนอื่นได้รู้ได้เข้าใจด้วย จึงมีผู้ที่อบรมเจริญปัญญาสามารถที่จะรู้แจ้งความจริงตามพระองค์ได้

การที่จะรู้จักพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ ไม่ใช่ด้วยอย่างอื่น แต่จะรู้ได้ด้วยปัญญาที่เข้าใจพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดงไว้ดีแล้วเท่านั้น แม้เมื่อครั้งที่พระองค์ยังไม่ทรงดับขันธปรินิพพาน ก็มีทางเดียวเช่นเดียวกัน คือฟังพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง จึงสามารถรู้ได้ว่าบุคคลนี้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะทรง

แสดงสิ่งที่มีจริงที่ผู้อื่นไม่สามารถจะแสดงได้ ไม่สามารถตรึก นึก คิด ไตร่ตรองประมวลเองได้แม้แต่คนเดียว ไม่มีใครเลยที่จะเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นอกจากผู้ที่ได้อบรมเจริญบารมีอย่างสมบูรณ์ พร้อมทั้งจะตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ใน ๒๕๐๐ กว่าปีนี่ ก็มีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงพระนามว่า พระสมณโคดม และถอยกลับไปก่อนหน้านี้ ก็มีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ก่อนๆ และในกาลข้างหน้าก็จะมีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ต่อไปด้วย ถ้าไม่มีการอุบัติขึ้นของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สัตว์โลกก็จะไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริงได้เลย มีแต่จะมีตสหนิด้วยความไม่รู้

การที่จะได้ฟังพระธรรมซึ่งแสดงถึงความจริงของสิ่งที่มีจริงในขณะนี้ซึ่งถูกปกปิดไว้นานแสนนาน เกิดขึ้นได้เพราะอะไร? ถ้าไม่มีการตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มีใครสามารถที่จะรู้ความจริงของสิ่งที่กำลังมีในขณะนี้ได้เลย เพราะฉะนั้นเริ่มเห็นพระคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรือยัง พระองค์ทรงบำเพ็ญพระบารมีเพื่อใคร? ไม่ใช่เพื่อพระองค์เพียงผู้เดียว แต่เพื่อสัตว์โลกซึ่งไม่สามารถที่จะมีบารมีที่จะถึงความเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งยากแสนยากที่จะเป็นได้ ก็ยังมีโอกาสได้ยินได้ฟังพระธรรมที่พระองค์ได้ทรงแสดงจากการตรัสรู้ ซึ่งเป็นประโยชน์เกื้อกูลโดยตลอด

การฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญา ไม่ได้จำกัดอยู่ที่เพศใดเพศหนึ่งโดยเฉพาะเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับว่าผู้นั้นจะเห็นคุณประโยชน์ของพระธรรมมากน้อยแค่ไหน แต่ละคนก็เป็นแต่ละหนึ่ง ไม่เหมือนกันเลย ถ้าหากว่ามีความประสงค์จะฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญา สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูก แม้จะอยู่ครองเรือนเป็นคฤหัสถ์ ก็สามารถฟังพระธรรมศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญา เป็นคฤหัสถ์ที่ดี จนถึงความเป็นพระอริยบุคคลได้ ซึ่งมีเป็นส่วนน้อยมากที่จะได้ฟังได้ศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง หรือถ้าสะสมอภัยาศัยใหญ่มา เป็นผู้มียปัญญาเห็นโทษเห็นภัยของอกุศล เห็นโทษของการอยู่ครองเรือนว่า เป็นที่หลังไหลมาแห่งอกุศลธรรมทั้งหลายทั้งปวง ก็สละเพศคฤหัสถ์ สละอาคารบ้านเรือน สละทรัพย์สินเงินทองวงศาภคณาญาติ มุ่งสู่เพศที่สูงยิ่ง คือเพศบรรพชิต บวชเป็นพระภิกษุในพระธรรมวินัยด้วยความจริงใจ เพื่อประโยชน์ในการขัดเกลากิเลสของตนเองให้ยิ่งขึ้น ก็เป็นเรื่องของแต่ละบุคคลตามอภัยาศัย ไม่มีใครบังคับเลย

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ยังดำรงสืบทอดมาจนถึงสมัยปัจจุบันนี้ พร้อมทั้งจะให้ประโยชน์สูงสุดสำหรับผู้ที่เป็นคุณค่า บุคคลผู้ที่จะได้รับประโยชน์จากพระธรรม ต้องเป็นผู้เห็นประโยชน์ของการฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เพราะการฟังพระธรรม ทำให้ผู้ฟังได้ยินได้ฟังสิ่งที่ไม่เคยได้ฟังมาก่อน ทำให้เริ่มเห็นประโยชน์ของการฟัง และรู้ว่าเหตุที่จะทำให้ปัญญาเกิด ก็คือการฟัง ด้วยความตั้งใจ ด้วยความเคารพ ละเอียดยรอบคอบ เพราะผู้ที่เป็นชาวพุทธ ต้องได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ไม่มีตัวตนที่จะไปทำอย่างหนึ่งอย่างใดที่จะทำให้ปัญญาเกิดได้เลย ต้องฟัง ต้องศึกษาเท่านั้น สำหรับผู้ที่ได้ฟังพระธรรม ก็จะเห็นได้ว่า ปัญญาจะค่อยๆ เจริญขึ้นไปตามลำดับ เมื่อฟังบ่อยๆ

เนืองๆ ไม่ขาดการฟังพระธรรม ให้ความกับสิ่งที่มีค่าที่สุดนี้ ปัญญาก็ย่อมจะค่อยๆ เจริญขึ้น ค่อยๆ สะสมไปทีละเล็กทีละน้อย จนกว่าปัญญาจะถึงความสมบูรณ์พร้อมในที่สุด ซึ่งจะต้องอาศัยกาลเวลาที่ยาวนานในการอบรมเจริญปัญญา ทั้งหมดทั้งปวงของปัญญาที่จะเจริญขึ้นได้ ก็เพราะได้อาศัยพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งเป็นบุคคลผู้สูงสุด ประเสริฐที่สุดในบรรดาสัตว์โลกทั้งปวง

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗